

CENTRALNA BANKA
CRNE GORE

2025

**FINANSIJSKI PLAN
CENTRALNE BANKE CRNE GORE
ZA 2025. GODINU**

Podgorica, decembar 2024. godine

FINANSIJSKI PLAN Centralne banke Crne Gore za 2025. godinu

I UVODNE NAPOMENE

Odredbama člana 71 stav 2 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore (»Sl. list Crne Gore“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) , (u daljem tekstu: Zakon) propisano je da Centralna banka planira svoje prihode i rashode u finansijskom planu, koji donosi do 31. decembra tekuće za narednu godinu.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 12 Zakona, Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 27.12.2024.godine, donio je Finansijski plan Centralne banke Crne Gore za 2025. godinu.

Finansijski plan Centralne banke Crne Gore za 2025. godinu sadrži pregled planiranih prihoda i rashoda Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) za 2025. godinu.

Prihodi Centralne banke ostvaruju se u skladu sa odredbama člana 66 Zakona.

Rashodi Centralne banke predstavljaju procijenjene troškove poslovanja Centralne banke potrebne za ostvarivanje funkcija Centralne banke u 2025. godini i realizaciju poslova i zadataka utvrđenih Programom rada Centralne banke za 2025. godinu.

Finansijski plan za 2025.godinu je baziran na viziji utvrđenoj Strateškim planom 2025-2028 koji Centralnu banku promovira u modernu i inovativnu instituciju koja podstiče povjerenje, finansijsku stabilnost i održivi rast, usklađujući se sa evropskim standardima i podržavajući ekonomski napredak Crne Gore.

II STATUS CENTRALNE BANKE

Status, ciljevi, funkcije, poslovanje i organizacija Centralne banke uređeni su Ustavom Crne Gore i zakonom kojim se uređuje Centralna banka. Odredbama člana 143 Ustava Crne Gore propisano je da je Centralna banka Crne Gore samostalna organizacija, odgovorna za monetarnu i finansijsku stabilnost i funkcionisanje bankarskog sistema i da Centralnom bankom Crne Gore upravlja Savjet Centralne banke, a rukovodi guverner Centralne banke.

Centralna banka Crne Gore osnovana je Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list RCG", br. 52/00, 53/00, 47/01 i 4/05), koji je Skupština Crne Gore donijela u novembru 2000. godine.

Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore ("Sl. list CG", br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) stvorene su pravne pretpostavke za usklađivanje statusa, ciljeva, funkcija i

organizacije Centralne banke Crne Gore sa članom 143 Ustava Crne Gore, na način kojim se optimalno unapređuje upravljanje i rukovođenje Centralnom bankom i, istovremeno, obezbjeđuje očuvanje nezavisnosti Centralne banke.

Ovim Zakonom je ostvarivanje funkcija Centralne banke i njeno poslovanje usklađeno sa opštim principima koji se odnose na poslovanje nacionalnih centralnih banaka utvrđenih relevantnim propisima Evropske unije, i to odredbama Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije (čl. 119 i 123, čl. 127 do 133) i odredbama Protokola broj 4. o Statutu Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke.

III CILJEVI I FUNKCIJE CENTRALNE BANKE

Saglasno Zakonu, osnovni cilj Centralne banke je podsticanje i očuvanje stabilnosti finansijskog sistema, uključujući podsticanje i održavanje zdravog bankarskog sistema i sigurnog i efikasnog platnog prometa. Centralna banka, takođe, doprinosi postizanju i održavanju stabilnosti cijena.

Zakonom su utvrđene i funkcije Centralne banke. Saglasno Zakonu, Centralna banka:

- 1) nadzire održavanje stabilnosti finansijskog sistema kao cjeline i donosi propise i mjere iz ove oblasti;
- 2) uređuje poslovanje kreditnih institucija, izdaje dozvole i odobrenja za rad kreditnih institucija i vrši kontrolu kreditnih institucija, u skladu sa zakonom;
- 3) uređuje i obavlja poslove u vezi sa sanacijom, stečajem i likvidacijom banaka, u skladu sa zakonom;
- 4) uređuje i obavlja platni promet, u skladu sa zakonom;
 - 4a) izdaje odobrenja za pružanje platnih usluga platnim institucijama i vrši kontrolu platnih institucija, u skladu sa zakonom;
 - 4b) izdaje odobrenja za izdavanje elektronskog novca i za pružanje platnih usluga institucijama za elektronski novac i vrši kontrolu institucija za elektronski novac, u skladu sa zakonom;
 - 4c) uređuje poslove finansijskog lizinga, faktoringa, otkupa potraživanja, mikrokreditiranja i kreditno-garantne poslove, izdaje dozvole za rad i vrši kontrolu lica koja se bave tim poslovima, u skladu sa zakonom;
- 5) može biti vlasnik i operater platnog sistema i učesnik u drugom platnom sistemu;
- 6) izdaje dozvolu za rad platnog sistema čiji nije operater i vrši kontrolu i nadgledanje rada platnih sistema;
- 7) upravlja međunarodnim rezervama;
- 8) djeluje kao platni i/ili fiskalni agent prema određenim međunarodnim finansijskim institucijama i može biti predstavnik Crne Gore u međunarodnim finansijskim institucijama;

9) vrši makroekonomske analize, uključujući monetarne, fiskalne, finansijske i platnobilansne analize i može davati preporuke Vladi u oblasti ekonomske politike;

10) vrši identifikaciju, analizu i procjenu uticaja određenih faktora na stabilnost finansijskog sistema kao cjeline;

11) prikuplja i statistički obrađuje i objavljuje podatke i informacije koje su od značaja za ostvarivanje ciljeva i izvršavanje funkcija Centralne banke, koje su u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje statistika i statistički sistem;

11a) obavlja poslove zaštite prava i interesa korisnika potrošačkih kredita, korisnika platnih usluga i imalaca elektronskog novca, u skladu sa zakonom;

12) uspostavlja informacioni sistem za nesmetano izvršavanje svojih funkcija;

13) obavlja transfere na domaćem i međunarodnom finansijskom tržištu;

14) prima depozite kreditnih institucija, državnih organa i organizacija i drugih lica u skladu sa propisima;

15) otvara i vodi račune kreditnih institucija, državnih organa i organizacija, stranih banaka, centralnih banaka, međunarodnih finansijskih institucija, organizacija koje doniraju sredstva državnim organima i organizacijama i drugih lica u skladu sa zakonom i drugim propisima i obavlja platni promet po tim računima;

16) donosi propise i mjere iz oblasti za koje je ovlašćena ovim i drugim zakonom;

17) obavlja i druge poslove utvrđene ovim i drugim zakonom.

Zakonom je detaljno uređeno i ostvarivanje funkcija Centralne banke i njeno poslovanje, a naročito:

- Monetarni i drugi instrumenti;
- Međunarodne rezerve Crne Gore;
- Obezbeđivanje i zaštita novčanica i kovanog novca;
- Odgovornost za funkcionisanje bankarskog sistema;
- Platni promet i platni sistemi;
- Prikupljanje, obrada i objavljivanje podataka i informacija, uključujući statističke podatke i informacije;
- Odnosi Centralne banke i drugih državnih organa i organizacija;
- Upravljanje i rukovođenje Centralnom bankom;
- Kapital, imovina, prihodi i rashodi Centralne banke.

IV KADROVSKI POTENCIJAL CENTRALNE BANKE

Na dan 31.10.2024.godine u Centralnoj banci je bilo 384 zaposlena, u sledećoj obrazovnoj strukturi:

- 14 doktora nauka
- 94 magistra
- 193 sa visokim obrazovanjem
- 3 sa višim obrazovanjem
- 71 sa srednjim obrazovanjem
- 9 sa osnovnim i nižim stručnim obrazovanjem.

V PRIHODI I RASHODI CENTRALNE BANKE

Odredbama člana 66 Zakona propisano je da Centralna banka ostvaruje prihode po osnovu:

- 1) naknada za izdavanje dozvola i odobrenja u skladu sa zakonom;
- 2) naknada koje naplaćuje po osnovu kontrole koju sprovodi u skladu sa zakonom;
- 3) kamata i drugih prihoda na sredstva deponovana u inostranstvu;
- 4) pozitivnih kursnih razlika;
- 5) kamata na date kredite;
- 6) naknada za vršenje usluga, po tarifi koju utvrđuje svojim aktom;
- 7) kupovine i prodaje hartija od vrijednosti;
- 8) drugih naknada za obavljanje drugih poslova iz svoje nadležnosti;
- 9) korišćenja imovine.

Iz prihoda koje Centralna banka ostvari podmiruju se, u skladu sa odredbama člana 67 Zakona, sljedeći rashodi:

- 1) naknade na izdvojena sredstva obavezne rezerve banaka;
- 2) kamate na sredstva koja se drže kod Centralne banke;
- 3) troškovi obezbjeđivanja novčanica i kovanog novca;
- 4) troškovi po osnovu investiranja u hartije od vrijednosti;
- 5) negativne kursne razlike;
- 6) materijalni i nematerijalni troškovi i troškovi amortizacije;
- 7) troškovi zaposlenih u Centralnoj banci;
- 8) ostali troškovi koje Centralna banka ima u svom poslovanju.

Finansijski plan Centralne banke za 2025. godinu sačinjen je u skladu sa Odlukom o kontnom okviru Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/17). Centralna banka iskazuje stanje i evidentira promjene imovine, kapitala i obaveza, iskazuje rashode i prihode i utvrđuje rezultat poslovanja prema sadržini pojedinih računa u Kontnom okviru, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

VI POLAZNE POZICIJE U PLANIRANJU ZA 2025. GODINU

Finansijski plan za 2025. godinu je pripremljen na osnovu: izvršenja finansijskog plana za deset mjeseci 2024. godine, projekcije očekivanih prosječnih stanja plasmana i depozita, predviđanja kretanja na međunarodnom finansijskom tržištu i ocjene efekata potencijalnog korišćenja instrumenata monetarne politike u narednoj godini, očekivanog obima poslova platnog prometa i broja izvršenih transakcija, planiranog obima transfera preko računa Centralne banke u inostranstvu, prihoda od prodaje mjeničnih blanketa i numizmatike, prihoda od kontrole banaka, pružaoca finansijskih usluga, platnih sistema i platnih institucija, prihoda od izdatih dozvola i odobrenja, prihoda od pretrage kreditnog registra i drugih prihoda od poslovanja, kao i projekcije finansijskih rashoda, troškova zaposlenih, administrativnih, operativnih, drugih troškova poslovanja kao i sredstava za nepredviđene namjene.

U planirane veličine prihoda i rashoda su implementirani efekti izmjena monetarne politike Evropske centralne banke (u daljem tekstu: ECB), posebno u dijelu očekivanog daljeg snižavanja referentnih kamatnih stopa tokom naredne godine.

Prilikom planiranja finansijskih prihoda i finansijskih rashoda (prihoda i rashoda od kamata) uključena je pretpostavka da bi svako uvećanje sredstava iz javnog sektora izazvalo paralelno i gotovo izjednačeno evidentiranje odgovarajućih iznosa, kako na prihodnoj strani – prihodi od kamata na depozite i kratkoročne HOV, tako i na rashodnoj strani po osnovu obračunatih kamata na depozite klijenata.

Sredstva koja se obezbjeđuju ovim Finansijskim planom predstavljaju materijalnu podršku za sprovođenje aktivnosti u narednoj godini definisanih Strateškim planom 2025-2028 radi ostvarivanja postavljenih ciljeva sa dominantnim fokusom na transformaciju Centralne banke u efikasniju, agilniju i inovativniju instituciju.

Imajući u vidu gore navedeno, Finansijski plan Centralne banke za 2025.godinu ima razvojni karakter iz razloga što predstavlja podršku rastu i unapređenju poslovanja Centralne banke i fokusira se na strategije i resurse kojima se stvara osnov za dugoročni razvoj institucije kroz modernizaciju operacija, inovacije, istraživanja i razvoj.

Karakteristike ovog plana uključuju prilagođavanje institucije savremenim standardima i poboljšanju efikasnosti poslovanja kroz obezbjeđenje sigurnosti i modernizacije platnih sistema, implementaciju jedinstvenog područja plaćanja u eurima (u daljem tekstu: SEPA), instant plaćanja, jačanje sajber bezbjednosti, optimizaciju i digitalizaciju procesa, te primjenu finansijskih inovacija u cilju poboljšanja kvaliteta usluga i servisa koje pruža Centralna banka. Ovakvim proaktivnim pristupom, mjerama i aktivnostima koje će se preduzimati u narednoj godini, stvaraju se preduslovi da se krovna monetarna institucija pripremi za ulogu ravnopravnog člana Evropskog sistema centralnih banaka.

Jedna od osnovnih premisa prilikom planiranja za 2025.godinu predstavlja i usmjerenje Centralne banke ka podršci i razvoju nacionalnog projekta finansijske edukacije, kao i implementaciji mape puta za uvođenje ESG (Environment, Social, Government) standarda i postulata zelene ekonomije.

U cilju poštovanja principa društvene odgovornosti, u stavkama Finansijskog plana su implementirane i aktivnosti u dijelu poštovanja etičkih načela i standarda, posvećenosti radu i rezultatima, transparentna saradnja sa svim činiocima društva, te odgovoran odnos prema zaposlenima i širem društvenom okruženju.

Poštujući princip transparentnosti, kroz obrazloženje Finansijskog plana Centralne banke za 2025.godinu, jasno su objašnjene ključne kategorije prihoda i rashoda, razlozi njihovog odstupanja od planiranih veličina za prethodnu godinu i prezentirana analitička struktura projektovanih pozicija sa vrijednosnim iskazom.

Na ovaj način, Centralna banka osigurava punu transparentnost poslovanja, omogućavajući jasan uvid u ciljeve, strategije i predviđene rezultate za narednu godinu, čime doprinosi jačanju finansijske stabilnosti.

VII PLANIRANI PRIHODI ZA 2025. GODINU

Finansijskim planom Centralne banke za 2025. godinu predviđeni su ukupni prihodi u iznosu od 40.112.000 EUR, sa sljedećom strukturom:

Tabela 1: Ukupni prihodi

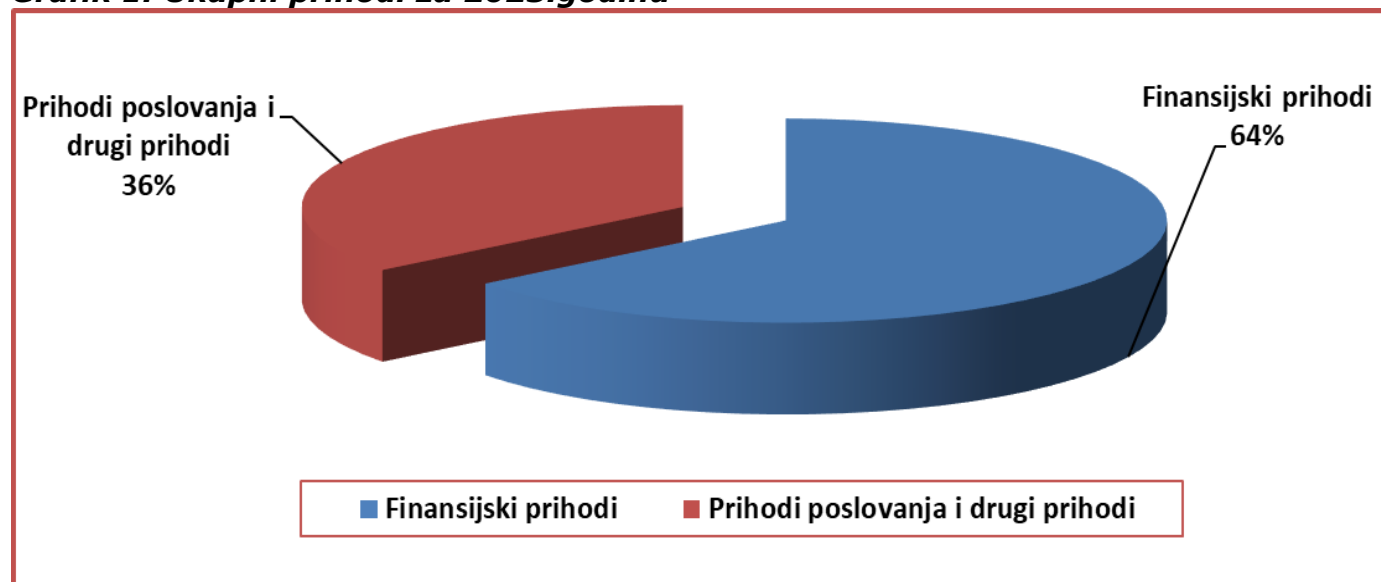
N A Z I V		Plan 2024	Plan za 2025.god.	Struktura Fin plana za 2025.g.	Index Plan 2025/Plan 2024
1.	Finansijski prihodi	27,918,000	25,840,000	64	93
1.1.	Prihodi od kamata	27,918,000	25,840,000	64	93
1.1.1.	Prihodi od kamata na HOV koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat (OCI)	10,700,000	12,100,000	30	113
1.1.2.	Prihodi od kamate na HOV- koje se mjere po amortizovanom trošku (AC)	1,818,000	1,800,000	4	99
1.1.3.	Prihodi od kamata na HOV-operativni portfolio koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat (OCI)	2,200,000	2,700,000	7	123
1.1.4.	Prihodi od kamata na depozite	13,200,000	9,240,000	23	70
2.	Prihodi poslovanja i drugi prihodi	15,580,900	14,272,000	36	92
2.1.	Prihodi od naknada	13,940,600	12,440,000	31	89
2.1.1.	Prihodi od naknada za usluge platnog prometa	6,527,200	4,421,000	11	68
2.1.2.	Naknade za usluge sa gotovim novcem	615,000	858,000	2	140
2.1.3.	Naknade za sprovođenje prinudne naplate	594,500	631,000	2	106
2.1.4.	Naknade za poslove fiskalnog agenta	750,000	770,000	2	103
2.1.5.	Naknade za kontrolu poslovanja banaka, dozvole i odobrenja	4,730,000	4,920,000	12	104
2.1.6.	Naknade za usluge pretrage Kreditnog registra	700,900	751,000	2	107
2.1.7.	Naknada za kontrolu platnih sistema i platnih institucija	23,000	89,000	0	387
2.2.	Prihodi od određenih naknada	806,800	408,000	1	51
2.3.	Prihodi od operativnog lizinga	262,000	200,000	0	76
2.4.	Prihodi od prodaje	365,000	415,000	1	114
2.5.	Drugi prihodi	206,500	809,000	2	392
PRIHODI		43,498,900	40,112,000	100	92

Ukupni prihodi za 2025. godinu planirani su u iznosu od 40.112.000 EUR i za 8% su manji u odnosu na plan za 2024.godinu.

Ukupne prihode čine finansijski prihodi i prihodi poslovanja i drugi prihodi.

Ukupni prihodi su planirani u manjem iznosu u odnosu na plan za 2024.godinu iz razloga nižih finansijskih prihoda i prihoda poslovanja i drugih prihoda. Razlog tome je planirano niže ostvarenje prihoda od kamata na depozite usljed očekivanog nastavka pada kamatnih stopa tokom naredne godine, kao i manjih prihoda od usluga i servisa koje Centralna banka pruža u platnom prometu.

Grafik 1: Ukupni prihodi za 2025.godinu

Finansijski prihodi (prihodi od kamata) su planirani u iznosu od 25.840.000 EUR, što je 7% manje u odnosu na plan za 2024.godinu. Finansijski prihodi čine 64% ukupno planiranih prihoda za 2025.godinu i odnose se na planirane prihode od kamata na depozite i hartije od vrijednosti (u daljem tekstu HOV).

Dobici od prodaje hartija od vrijednosti i dobiti po osnovu otpuštanja rezervisanja za očekivane kreditne gubitke (MSFI 9) i kursne razlike koji takođe čine finansijske prihode se, saglasno međunarodnim računovodstvenim stadardima ne planiraju, iz razloga nepredvidivosti njihovih vrijednosti i nemogućnosti realne procjene visine istih u budućnosti.

Planiranje manjih prihoda od kamata uslovljeno je:

- smanjenjem kamatnih stopa na tržištima novca i kapitala usljed promjene referentnih kamatnih stopa od strane ECB-a;
- odloženim efektima monetarne politike ECB-a reflektovane u volatilnom nivou međunarodnih rezervi;

-poslovnom politikom banaka u pogledu ulaganja likvidne aktive odnosno salda na transakcionim računima banaka kod centralne banke na ino tržištima;
-najavama da će Evropska centralna banka tokom 2025. godine nastaviti sa smanjivanjem referentnih kamatnih stopa kako bi se u IV kvartalu naredne godine iste našle na približno istom nivou targetirane stope inflacije (zadati cilj od 2%);
-prudencionim pristupom planiranju ovih kategorija prihoda uzimajući u obzir nepredvidivost obima i izvora sredstava i volatilnost pojedinih tržišnih indikatora tokom godine.

Ključne pretpostavke i ocjene, prilikom planiranja prihoda od kamata, su bazirane na sledećim podacima:

- da će nivo ukupnih međunarodnih rezervi, odnosno obim raspoloživih sredstava za investiranje, iznositi prosječno oko 1.242 mil. EUR i
- da će se navedena sredstva formirati iz sledećih izvora:
 - sredstva Centralne banke (ukupni kapital)
 - ostali izvori (depoziti MF i računi klijenata).

Globalna strategija investiranja polazi od toga da će se ukupna sredstva od 1.242 mil. EUR međunarodnih rezervi investirati u dva osnovna finansijska instrumenta i to: hartije od vrijednosti (73%) i kratkoročne depozite (27%).

Prihodi od kamata na HOV, koje čine prihodi od kamata na HOV, koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat-dugoročne i kratkoročne, HOV koje se mjere po amortizovanom trošku (investicioni portfolio do dospijeća) i operativni portfolio, iznose 16.600.000 EUR i čine 41% ukupno planiranih prihoda.

Planirani prihodi od kamata na HOV, kao polaznu osnovu imaju:

-prosječno stanje od 912 mil. EUR HOV koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat i HOV koje se mjere po amortizovanom trošku (na dan 31.10.2024. godine sadašnja vrijednost finansijskih sredstava koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat i HOV koje se mjere po amortizovanom trošku iznosi 781 mil. EUR) i

-podatke o dosadašnjem efektivnom prinosu, tržišne podatke o hartijama koje su dio ovog portfolija uzimajući u obzir reinvestiranja koja će se desiti u narednih 12 mjeseci odnosno prosječni očekivani prinos na osnovu pretpostavki o kretanju kamatnih stopa prilikom investiranja sredstava u ovu vrstu finansijskih instrumenata, kao i sagledavanjem planiranih otplata državnog duga i mogućim nepredviđenim odlivima sredstava.

Planirani prihod od HOV koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat-dugoročne i kratkoročne hartije od vrijednosti, iznosi 12.100.000 EUR a odnosi se na:

-planirani prihod od HOV koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat-dugoročne, koji iznosi 5.700.000 EUR. Naime, polazeći od projektovane vrijednosti ovog portfolija od 446 mil. EUR, evidentiranih efektivnih prihoda u periodu od njihove kupovine, očekivanog prinosa na reinvestirana sredstva po stopi od 1,28% u sljedećih 12 mjeseci baziranog na tekućim performansama ovih hartija, kao i uslovima na finansijskim tržištima, planirani iznos se smatra realno ostvarivim;

-prihod od HOV koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat-kratkoročne HOV-likvidni portfolio koji iznosi 6.400.000 EUR. Naime, polazeći od vrijednosti portfolija od planiranih 280 mil. EUR (nominalni iznos ovog portfolija je planiran u skladu sa trenutnim stanjem sredstava i planiranim otplatama ino dugova), prosječnog očekivanog prinosa od 2,27% na reinvestiranja tokom sledeće godine usljed dospijea HOV u ovom portfoliju, forward stope na ove finansijske instrumente, izraženih tendencija na finansijskim tržištima u kojoj kratkoročni instrumenti koji su dio ovog portfolija teže ka depozitnoj stopi ECB-a, čini objektivnom ovakvu projekciju pomenutog prihoda.

Planirani prihodi od kamata na HOV-koje se mjere po amortizovanom trošku (portfolio do dospijea) u ukupnom iznosu od 1.800.000 EUR, odnosi se na prihod od crnogorskih euroobveznica po stopi prinosa od 2,12% i obveznica koje je izdala zemlja regiona članica EU (rumunske HOV) po stopi od 1,52%, ukupne nominalne vrijednosti od 100 mil. EUR. Dio ovog portfolija dospijeva u drugoj polovini aprila 2025.godine, pa će isti biti reinvestiran takođe u portfolio do dospijea po očekivano većoj efektivnoj stopi prinosa.

Planirani prihod od kamata na HOV-operativni portfolio koji se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat (OCI), iznosi 2.700.000 EUR, a čine ga korporativne obveznice finansijskog sektora-podsektor bankarstvo u vrijednosti od 86 mil. EUR sa prosječnom stopom prinosa od 3,18%. Naime, planirani iznos je utvrđen na osnovu projektovane vrijednosti ovog portfolija, evidentiranih efektivnih prihoda u periodu od njihove kupovine, očekivanog prinosa na reinvestirana sredstva u sledećih 12 mjeseci na godišnjem nivou baziranog na tekućim performansama ovih hartija i uslovima na finansijskim tržištima. Ovaj portfolio je uveden u investicionu strategiju u cilju diversifikacije ulaganja međunarodnih rezervi, sa namjenom da isti, nakon eventualne upotrebe likvidnog portfolija, posluži za nadoknadu potrebne likvidnosti.

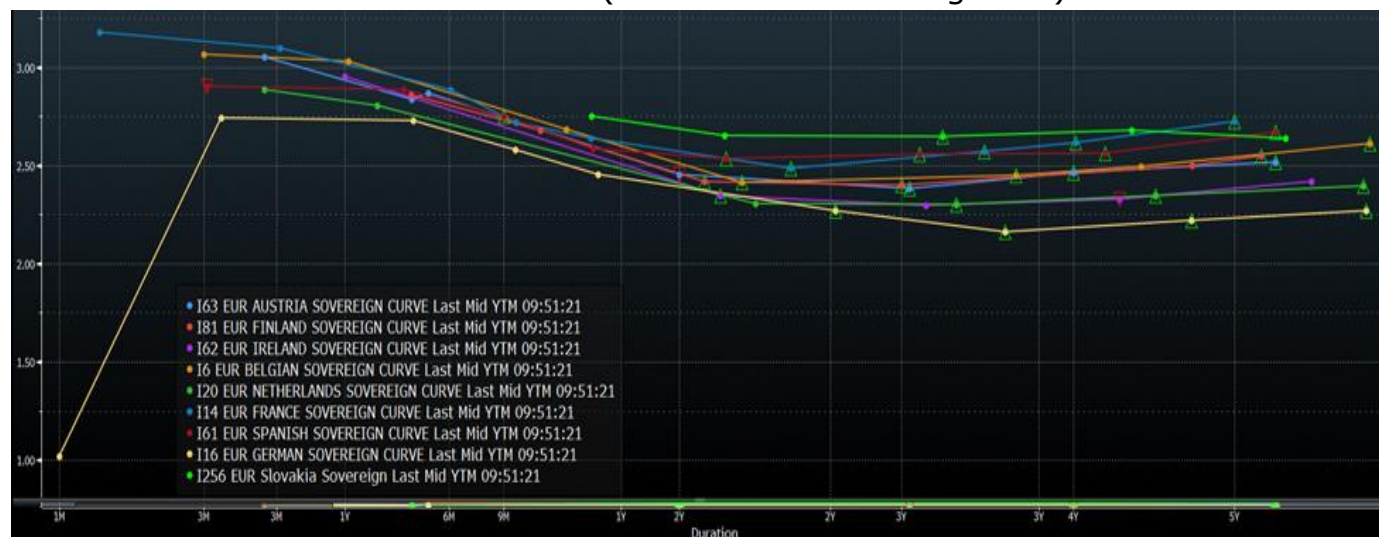
U cilju unapređenja ekološke održivosti u operacijama i portfolijima, a saglasno opredjeljenju u Strateškom planu 2025-2028, Centralna banka će i tokom naredne

godine ulagati u finansijske instrumente sa ESG profilom (green bond) kako bi i na taj način dala doprinos ekološkom uticaju i podržala zeleni rast.

Ilustracije radi, na graficima ispod ovog teksta su prikazane krive prinosa na državne HOV, njemačke pokrivene obveznice i kvazi-državne HOV u koje se ulažu sredstva međunarodnih rezervi Centralne banke.

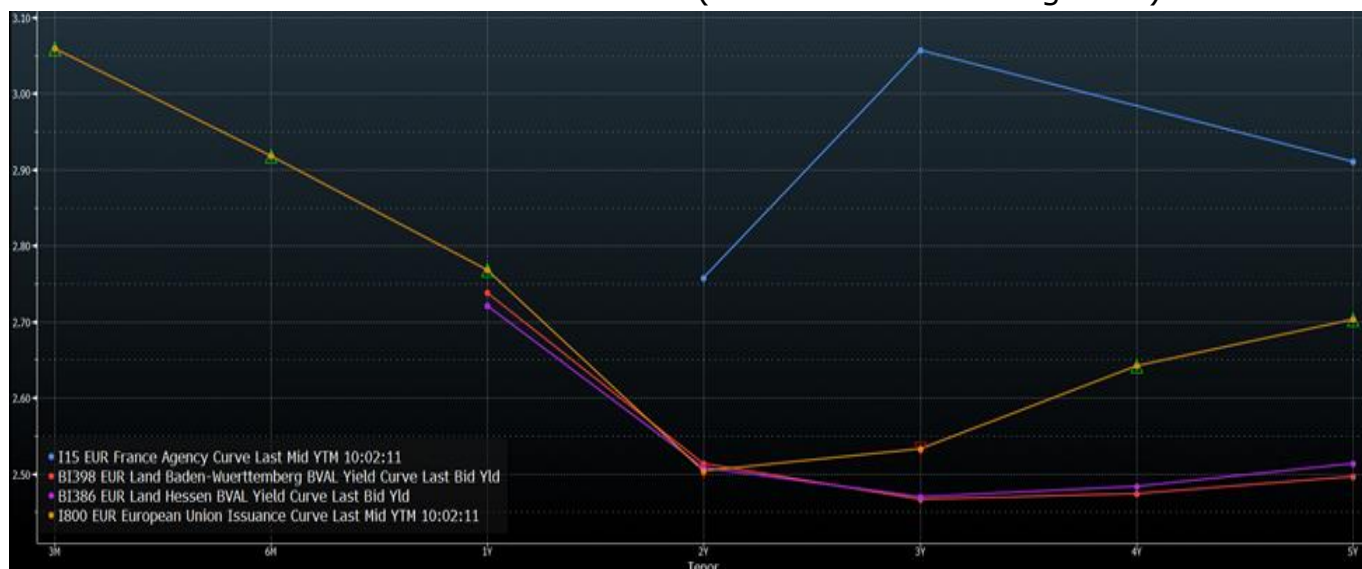
Na grafiku br.2 se može vidjeti kako se kreću prinosi na državne obveznice zemalja euro zone čije se HOV nalaze u investicionom portfoliju raspoloživom za prodaju. Sa grafika se može vidjeti da se krive prinosa uglavnom prate, a kriva prinosa je i dalje invertovana, što znači da obveznice dužeg dospijeća obezbjeđuju niži prinos, odnosno odražavaju očekivanja investitora da će kamatne stope padati. Prema važećoj investicionoj strategiji maksimalno dozvoljeno dospijeće dugoročnih državnih HOV u koje je dozvoljeno ulaganje sredstava međunarodnih rezervi je sedam godina. Iz tog razloga na grafiku su prikazani prinosi na HOV dospijeća do sedam godina. U proteklih godinu dana sredstva su ulagana i reinvestirana u HOV čije je dospijeće bilo od 3 godine i 7 mjeseci do 4 godine i 10 mjeseci, zavisno od politike ECB-a na smanjenju kamatnih stopa.

Grafik br.2 -Prinosi na državne HOV (na dan 04.11.2024. godine)

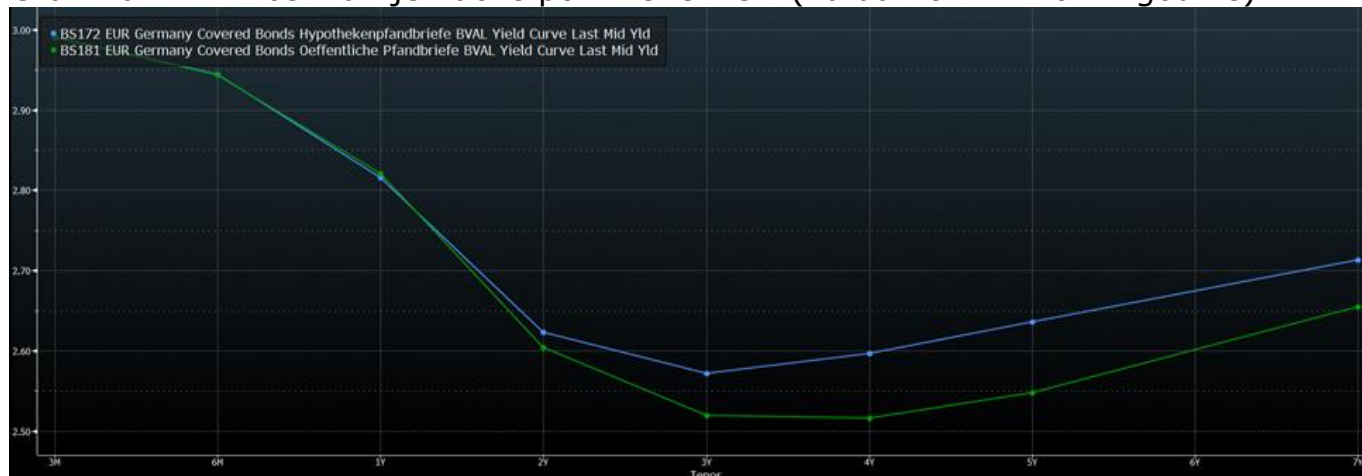
Kako ne postoji jedinstvena kriva za kvazi-državni sektor, na grafiku br.3 su prikazane krive prinosa za francuske agencije, dvije njemačke pokrajine (Baden-Wuerttemberg i Hessen) i Evropsku Uniju kao emitenta supranacionalnih HOV. Prinosi su niži u odnosu na isti period prošle godine, a kako će prema prognozama kamatne stope nastaviti da padaju tokom 2025. godine, očekuje se i da će prinosi imati isti trend kretanja.

Grafik br.3 -Prinosi na kvazi-državne HOV (na dan 04.11.2024. godine)

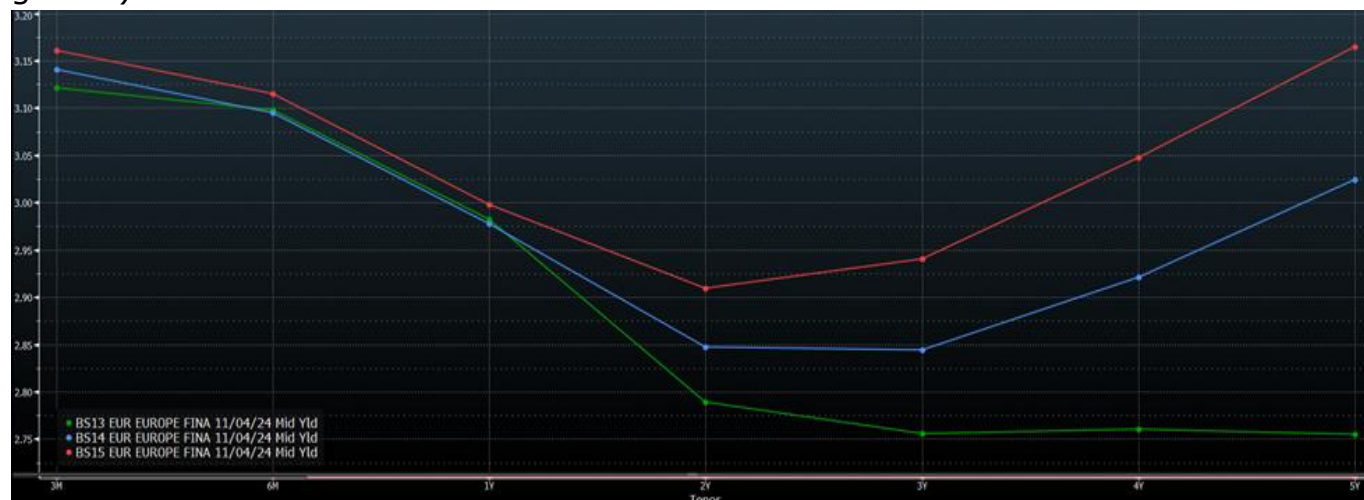
U ovom trenutku 1-godišnji prinosi na njemačke pokrivenne obveznice (Pfandbrief - pokrivenne hipotekama i pokrivenne javnim zajmovima – grafik br.4) su značajno iznad 7-godišnjih prinosa. Pomenuti prinosi na obveznice koji pripadaju ovom sektoru su ispod ili su isti kao i prinosi u okviru državnog i kvazi-državnog sektora.

Grafik br.4–Prinosi na njemačke pokrivenne HOV (na dan 04.11.2024. godine)

Prinosi na korporativne HOV finansijskog sektora se na dospijeća od pet godina kreću između 2,75% i 3,20%, što je niže u odnosu na isti period prošle godine kada su se ti prinosi kretali između 3,90% i 4,00%. Prema najavama ECB-a nastaviće se trend smanjivanja kamatnih stopa, pa se očekuje i da će prinosi po svim dospijećima nastaviti da slabe.

Grafik br.5 - Prinosi na korporativne HOV finansijskog sektora (na dan 04.11.2024. godine)

Gore navedenom treba dodati da prikazani grafici služe za orijentaciju i prikazuju približnu, trenutnu sliku stanja (početak novembra 2024.godine), dok se ostvareni prinosi prilikom same trgovine HOV razlikuju i mogu biti drugačiji od ovih koji su prikazani na graficima.

Prihodi od kamate na depozite za 2025.godinu planirani su u iznosu od 9.240.000 EUR i čine 23% ukupnih planiranih prihoda za narednu godinu. Polazeći od prosječne vrijednosti depozita i očekivane kamatne stope od 2,62% na eurske depozite, odnosno 3,78% na dolarske, planiran je navedeni iznos prihoda. Niži iznos prihoda od depozita do kraja 2025.godine, rezultat je nastavka pada kamatnih stopa, posebno očekivanog u drugoj polovini naredne godine, kao rezultat mjera ECB-a na dostizanju targetirane inflacije od 2%.

Naime, Upravno vijeće ECB-a je u junu tekuće godine počelo sa smanjivanjem referentnih kamatnih stopa, što je dio dugoročnog strateškog prilagođavanja, a usljed povećanog povjerenja da će se inflacija u dogledno vrijeme vratiti na target od 2%. Prognoze kretanja referentne ECB stope za 2025. godinu, pokazuju da će se ova stopa kretati između 2,30% i 3,15%, dok je očekivanje da se forward stope na 3-mjesečni i 6-mjesečni depozit (prema Bloomberg-u) kreću između 2,19% i 2,21%. Naime, trenutne indikativne stope kod banaka, kod kojih Centralna banka plasira sredstva, kreću se od 2,74% do 2,99% za 6-mjesečne i od 2,96% do 3,20% za 3-mjesečne depozite. Centralna banka kao banka sa manjim obimom raspoloživih sredstava za investiranje u praksi ostvaruje uvijek niže od referentnih stopa, koje se više odnose na „krupne“ učesnike na tržištu.

Prihodi poslovanja i drugi prihodi za 2025. godinu planirani su u iznosu od 14.272.000 EUR, što je za 8% manje od plana za 2024.godinu, iz razloga niže planiranih prihoda po osnovu naknade za usluge platnog prometa, prihoda od

određenih naknada i operativnog lizinga. Prihodi od poslovanja i drugi prihodi čine 36% ukupno planiranih prihoda, a odnose se na: prihode od naknada, prihode od određenih naknada, prihode od operativnog lizinga, prihode od prodaje i druge prihode.

Prihodi od naknada planirani su u ukupnom iznosu od 12.440.000 EUR, što je za 11% niže od plana za prehodnu godinu, a čini 31% ukupno planiranih prihoda. Ovi prihodi se odnose na:

- 1) Naknade za usluge platnog prometa u iznosu od 4.421.000 EUR, što čini 11% ukupno planiranih prihoda. Ovi prihodi su za 32% manji u odnosu na plan za 2024.godinu. U grupu ovih prihoda ulaze naknade za usluge platnog prometa odnosno naknade za učešće u RTGS-u, obračun naknada u RTGS-u, obračun naloga u DNS-u, naknade po osnovu ostalih usluga koje Centralna banka pruža u platnom prometu (produženi rad RTGS-a, prijem i upućivanje poruka, i sl.). Razlog nižeg planiranog iznosa prihoda od naknada za usluge platnog prometa je očekivano smanjivanje prihoda od naknada za izvršavanje platnih transakcija u pružanju usluga u platnom prometu od strane Centralne banke, kao vlasnika i operatera platnog sistema. Naime, efektuiran je uticaj implementacije SEPA – jedinstvenog područja plaćanja u eurima, na visinu prihoda od platnog prometa, te je shodno procjeni uticaja ovaj prihod planiran na nižem nivou, saglasno realno ostvarivim projekcijama. Ovo iz razloga što će implementacija SEPA paketa, pored usklađenosti crnogorskog finansijskog sistema sa evropskim standardima, donijeti i konkretne benefite za građane i privredu u vidu sigurnijih, bržih i višestruko jeftinijih transakcija.
- 2) Naknade za usluge od operacija sa gotovim novcem planirane su u iznosu od 858.000 EUR i čine 2% ukupno planiranih prihoda. Ovaj prihod je najvećim dijelom rezultat naknada za gotovinske uplate na račune klijenata, koje su za poslednjih par godina iz razloga neuobičajenih okolnosti (nemogućnost iznošenja novčanica od strane poslovnih banaka u sopstvenoj režiji) bilježile značajne iznose. U vezi sa tim, a zbog nepromijenjenih uslova vezanih za iznošenje/unošenje gotovine za očekivati je da se prilikom trezorske manipulacije sa novčanicama i tokom naredne godine evidentiraju ove naknade u planiranim iznosima.
- 3) Naknade za sprovođenje prinudne naplate planirane su u iznosu od 631.000 EUR što čini 2% ukupno planiranih prihoda. Ove naknade su za 6% veće od plana. Imenovana naknada nastaje iz aktivnosti sprovođenja prinudne naplate na računima izvršnih dužnika i to po osnovu izdavanja i izvršavanja naloga za prinudnu naplatu, obračuna kamate po izvršnim nalozima, izvršavanja naloga iz prethodnih godina, izdavanja potvrda izvršnim dužnicima i povjeriocima, upućivanja poruka, naknada za davanje podataka javnim izvršiteljima i naknada za povlačenje, odlaganje ili izmjenu naloga za prinudnu naplatu.
- 4) Naknade za poslove fiskalnog agenta planirane su u iznosu od 770.000 EUR što čini 2% ukupno planiranih prihoda i veće su 3% u odnosu na plan za

2024.godinu. Prihode planirane po ovom osnovu čine naknade za servisiranje ino duga, koje su planirane na osnovu procjene dospjeća obaveza Ministarstva finansija Crne Gore po ino-kreditnim obavezama.

- 5) Naknade za kontrolu poslovanja banaka, dozvole i odobrenja planirane su u iznosu od 4.920.000 EUR, što čini 12% ukupno planiranih prihoda. Ove naknade su za 4% veće od planiranih prihoda za prethodnu godinu, iz razloga porasta aktive banaka tokom 2024.godine (rast od cca 243 mil. EUR ili 3,6%), te očekivanja daljeg rasta ukupne aktive do kraja godine. Način obračuna ove naknade je saglasan Odluci o utvrđivanju tarife po kojoj se obračunavaju naknade za vršenje usluga koje obavlja Centralna banka. Ova naknada se obračunava primjenom procenta na ukupan iznos aktive svih banaka, filijala stranih banaka, mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija u Crnoj Gori, na kraju godine koja prethodi godini za koju se obračunava naknada. Centralna banka primjenjuje stopu za obračun prihoda od naknada za kontrolu poslovanja banaka od 0,065% koja je značajno niža u odnosu na zakonom dozvoljeni iznos.
- 6) Naknade za usluge pretrage kreditnog registra planirane su u iznosu od 751.000 EUR, što čini 2% ukupno planiranih prihoda i veće su za 7% od plana za 2024.godinu. Saglasno Odluci o utvrđivanju tarife po kojoj se obračunavaju naknade za vršenje usluga koje obavlja Centralna banka, utvrđen je jedinstven iznos tarife za usluge pretrage Kreditnog registra za kreditno-depozitne institucije, pravna lica i preduzetnike i fizička lica. Analize upita u Kreditni registar pokazale su da je tokom 2024. godine došlo do povećanja broja zahtjeva (upita) za oko 9% kao posljedica rasta odobrenih kredita, a vezano za inicijativu Centralne banke na smanjenju kamatnih stopa. Takođe, usljed rasta zarada kao posljedice primjene programa „Evropa sad 2“, očekuje se nastavak rasta kreditne aktivnosti u narednoj godini, pa se planirani iznos prihoda po ovom osnovu smatra opravdanim.
- 7) Naknada za kontrolu platnih sistema i platnih institucija (uslovljena odredbama Zakona o platnom prometu) planirana je u iznosu od 89.000 EUR. Ovaj prihod se odnosi na prihod od godišnje kontrole za rad sedam platnih institucija i naknade za odlučivanje po zahtjevima za pružanje dodatnih platnih usluga, za osnivanje ogranaka, upis u registar, smanjenje iznosa sopstvenih sredstava i sl.

Prihodi od određenih naknada planirani su u ukupnom iznosu 408.000 EUR, što je niže u odnosu na plan za 2024.godinu iz razloga manjeg očekivanog obima transfera preko računa Centralne banke u inostranstvu. Ove prihode čine prihodi od naknada za transfere preko računa Centralne banke u inostranstvu i naknade za usluge konverzije. Iz razloga nemogućnosti preciznog predviđanja potreba poslovnih banaka za transferisanjem sredstava preko računa Centralne banke u inostranstvu (tzv. razmjena novca), a imajući u vidu značajno smanjenje na transakcionim računima tokom prethodne dvije godine, te činjenice da se sada nivo ovih sredstava nalazi

blizu procijenjenog minimuma, planiran je manji iznos ovog prihoda za narednu godinu.

Prihodi od operativnog lizinga-davanja u zakup planirani su u iznosu od 200.000 EUR. Ovi prihodi su za 24% manji u odnosu na plan za 2024.godinu i odnose se na prihode po osnovu operativnog lizinga poslovnog prostora Centralne banke. Projektovani iznos ovih prihoda je niži iz razloga manjeg očekivanog prihoda od zakupa usljed isteka pojedinih ugovora o zakupu i potencijalnih neizvjesnosti u pogledu ponovnog izdavanja, te visine mjesečne zakupnine u narednom periodu.

Prihode od prodaje čine prihodi od prodaje plemenitih metala-numizmatike, prihodi od prodaje mjeničnih blanketa i prihodi od prodaje osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja, a planirani su u iznosu od 415.000 EUR, što čini 1% ukupno planiranih prihoda. Ovi prihodi su za 14% veći od plana za 2024.godinu zbog projektovanog rasta prihoda od prodaje mjeničnih blanketa, usljed očekivanog rasta kreditne aktivnosti u narednoj godini.

Drugi prihodi su planirani u iznosu od 809.000 EUR i čine 2% ukupnih prihoda. Ovi prihodi se najvećim dijelom odnose na prihode od izrečenih supervizorskih mjera shodno odredbama Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Takođe, u ovu grupu su planirani i prihodi od kamata na stambene kredite po fer vrijednosti, od muzejske aktivnosti, naknade za davanje mišljenja i ostali prihodi.

VIII PLANIRANI RASHODI ZA 2025. GODINU

Finansijskim planom Centralne banke za 2025. godinu predviđeni su ukupni rashodi u iznosu od 29.531.000 EUR, sa sljedećom strukturom:

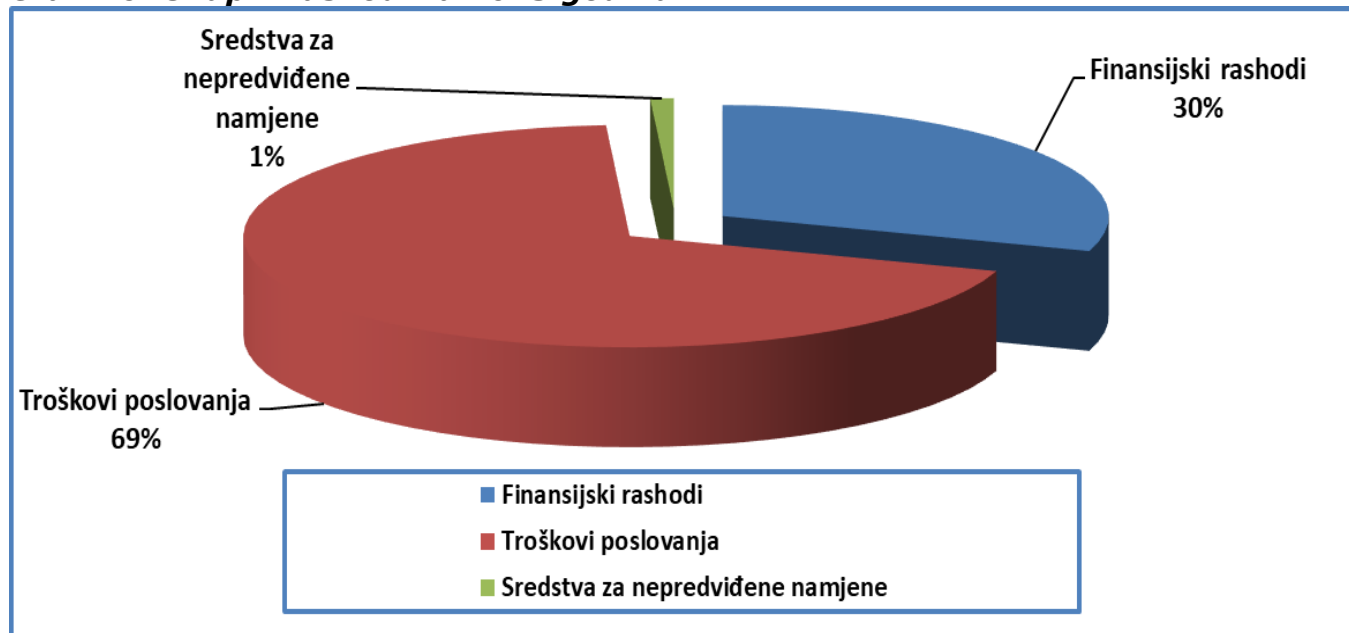
Tabela 2: Ukupni rashodi

N A Z I V		Plan 2024	Plan za 2025.god.	Struktura Fin plana za 2025.g.	Index Plan 2025/Plan 2024
1.	Finansijski rashodi	15.000.000	8.900.000	30	59
1.1.	Rashodi kamata	15.000.000	8.900.000	30	59
2.	Troškovi poslovanja	16.654.900	20.341.000	69	122
2.1.	Troškovi naknada	426.200	620.200	2	146
2.2.	Troškovi zaposlenih	11.691.000	12.555.200	43	107
2.2.1.	Bruto zarade	10.547.000	10.914.700	37	103
2.2.2.	Druga primanja	668.000	1.070.000	4	160
2.2.3.	Naknade povećanih troškova zaposlenih	476.000	570.500	2	120
2.3.	Administrativni troškovi	1.236.200	1.555.600	5	126
2.4.	Operativni troškovi	2.766.500	4.835.000	16	175
2.5.	Drugi troškovi poslovanja	535.000	775.000	3	145
3.	Sredstva za nepredviđene namjene	0	290.000	1	0
U K U P N O RASHODI:		31.654.900	29.531.000	100	93
NETO DOBITAK:		11.844.000	10.581.000		89

Ukupni planirani rashodi za 2025. godinu su za 7% manji u odnosu na plan za 2024.godinu. Smanjenje ukupnih rashoda rezultat je nižih finansijskih rashoda odnosno rashoda kamata iz razloga nižih kamatnih stopa na depozite i očekivano manjeg iznosa raspoloživih sredstava javnog sektora, kao i neplaćanja kamata bankama na izdvojenu obaveznu rezervu.

Ukupne rashode čine finansijski rashodi i troškovi poslovanja.

Grafik 6: Ukupni rashodi za 2025.godinu

Prilikom planiranja rashoda za narednu poslovnu godinu, pošlo se od realizovanog izvršenja za prvih deset mjeseci 2024. godine i procjene istih do kraja godine, a nivo i način njihovog kretanja zavisice od stvarnih mogućnosti, odnosno ostvarenja prihoda Centralne banke i nivoa intenziteta daljih efekata mjera ECB-a u dijelu korigovanja referentnih kamatnih stopa, kao i uticaja inflatornih kretanja na rast cijena roba, usluga i radova. Pri izradi plana rashoda prvenstveno su uzeti u obzir predlozi i sugestije unutrašnjih organizacionih jedinica o njihovim potrebama za nesmetano ostvarivanje planiranih poslova i zadataka.

Planirani rast troškova poslovanja posljedica je obezbjeđenja sredstava za podršku ostvarivanja zadatih ciljeva i aktivnosti Strateškim planom 2025-2028, s posebnim akcentom na uvođenje inovativnih rješenja i modernizaciju servisa Centralne banke, digitalizaciju poslovnih procesa, jačanje sajber bezbjednosti, unapređivanje finansijske edukacije i inkluzije, optimalnije upravljanje imovinom, uvođenje sistema upravljanja otpadom i drugih aktivnosti u cilju primjene standarda zelene ekonomije. Takođe, planirano je dalje ulaganje u održavanje materijalne i nematerijalne imovine, dodatno finansiranje promo-edukativnog materijala, stručno usavršavanje u cilju kontinuirane harmonizacije regulative i internih procedura sa članicama Evropskog sistema centralnih banaka i izvršavanja obaveza iz procesa EU integracija, te stalnog jačanja performansi zaposlenih. I pored svega navedenog, izvršena je optimalno moguća racionalizacija troškova do nivoa koji u svakom trenutku osigurava blagovremeno, efikasno i kvalitetno izvršavanje svih aktivnosti koje Centralna banka obavlja u javnom interesu, kroz jačanje principa transparentnosti te obezbjeđivanja osnova za realizaciju planiranih postupaka javnih nabavki.

Finansijski rashodi (rashodi kamata) planirani su u iznosu od 8.900.000 EUR, predstavljaju 30% ukupno planiranih rashoda za 2025.godinu i manji su od plana za 2024.godinu za 41%, iz razloga neplaćanja kamate bankama na izdvojenu obaveznu rezervu, očekivanih nižih kamatnih stopa na depozitna sredstva i manjeg iznosa raspoloživih sredstava javnog sektora.

Rashodi kamata se odnose na rashode kamata drugim finansijskim institucijama (Fond za zaštitu depozita) u iznosu od 3.500.000 EUR i rashode kamata javnom sektoru (Ministarstvu finansija) u iznosu od 5.400.000 EUR.

Prilikom planiranja visine ovih rashoda pošlo se od prosječnog nivoa depozita Ministarstva finansija odnosno Fonda za zaštitu depozita, na koje će se obračunavati prosječna stopa od 2,15% (prosječna stopa je dobijena na osnovu Bloomberg predviđanja, visine depozitne kamatne stope ECB-a kroz četiri kvartala naredne godine), uz napomenu da su ove osnovice formirane na osnovu kretanja iz prethodnih godina, ugovornih odnosa i pretpostavke da će nivo depozita zavisi od visine iznosa zaduživanja države tokom naredne godine odnosno uvećanja depozita Fonda za dio uplaćenih premija na garantovane depozite. Takođe, prilikom utvrđivanja planiranog iznosa za narednu godinu uzete su u obzir i projekcije i informacije o visini depozitnih sredstava i zaduženja države prezentovanih u Fiskalnoj strategiji Crne Gore za period 2024-2027, kao i odgovarajuće odredbe Ugovora o obavljanju poslova bankara, depozitara i fiskalnog agenta sa Ministarstvom finansija, odnosno sa Fondom za zaštitu depozita, oko načina obračuna kamatnih stopa na sredstva položena kod Centralne banke. Shodno izmjeni Odluke o obaveznoj rezervi kreditnih institucija kod Centralne banke Crne Gore od 15. avgusta 2024.godine, na 50% sredstava obavezne rezerve obračunava se naknada po stopi od 0 (nula), te shodno tome nijesu planirani rashodi po ovom osnovu za narednu godinu.

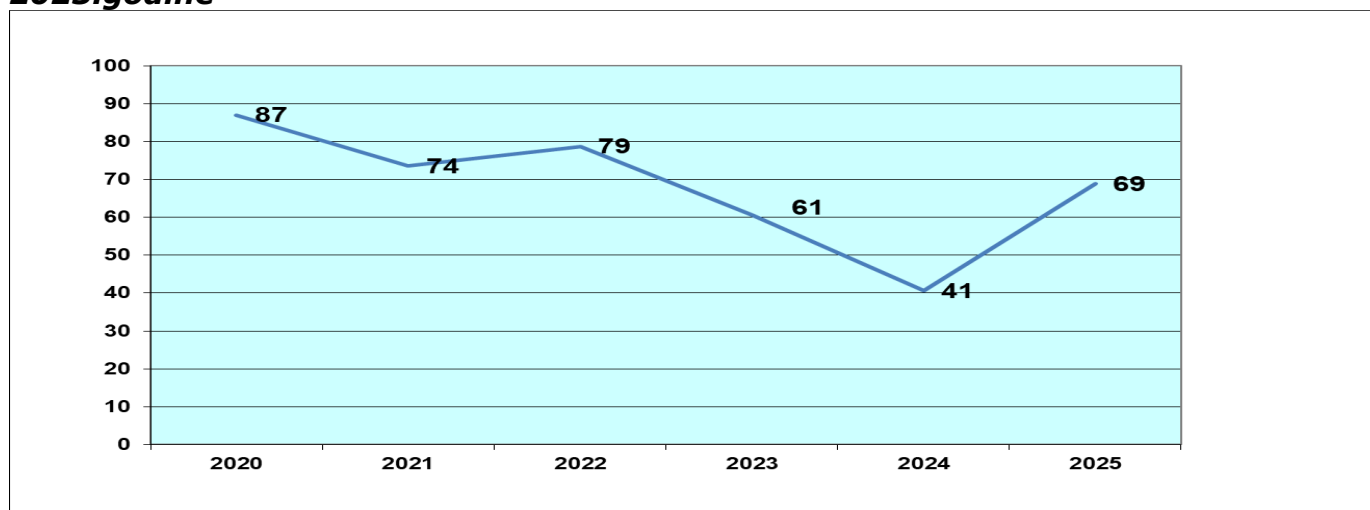
Gubici od prodaje i umanjenja vrijednosti finansijskih sredstava (MSFI 9) i kursne razlike se, saglasno međunarodnim računovodstvenim standardima ne planiraju, iz razloga nepredvidivosti njihovih vrijednosti i nemogućnosti realne procjene visine istih u budućnosti.

Troškovi poslovanja planirani su na nivou od 20.341.000 EUR i za 22% su veći od plana za 2024.godinu. Planirani troškovi poslovanja predstavljaju glavnu finansijsku potporu za implementaciju razvojne komponente Finansijskog plana za narednu godinu. Povećanje troškova poslovanja sadržano je dominantno u operativnim troškovima koji se odnose na podržavanje uvođenja novih informaciono-tehnoloških rješenja vezanih za implementaciju Instant i SEPA plaćanja, ulaganja u inovativne aktivnosti, digitalizaciju procesa i obezbjeđivanje sredstava za jačanje i pospješivanje finansijske edukacije i inkluzije šire javnosti u finansijski sistem, a sve sa ciljem modernizacije poslovnih procesa i jačanja kadrovskih kapaciteta. Troškove

poslovanja čine: troškovi naknada, troškovi zaposlenih, administrativni troškovi, operativni troškovi poslovanja i drugi troškovi poslovanja.

I pored planiranih ulaganja tokom 2025.godine u modernizaciju i digitalizaciju poslovnih procesa, inovacija, implementaciju novih platnih šema i drugih troškova usmjerenih na optimizaciju poslovnih procesa i institucionalno i kadrovsko jačanje Centralne banke, učešće troškova poslovanja u ukupnim rashodima će biti niže u odnosu na period 2020-2022. godine (tokom 2023. i 2024. godine finansijski rashodi tj. troškovi kamata su bilježili nagli rast pa je to uticalo na promjenu odnosa učešća ove kategorije i kategorije troškova poslovanja u ukupnim rashodima za te posmatrane godine). Trend kretanja učešća troškova poslovanja u ukupnim rashodima za period od 2020-2025.godine prikazan je na grafiku koji slijedi:

Grafik 7: Učešće troškova poslovanja u ukupnim rashodima za period 2020-2025.godine

Troškovi naknada planirani su u iznosu od 620.200 EUR, što čini 2% ukupno planiranih rashoda i veći su u odnosu na plan za 2024.godinu iz razloga rasta troškova naknada bankama za unošnje i iznošenje efektivne i ostalih određenih naknada koji se odnose na troškove osiguranja gotovog novca. Ovi troškovi obuhvataju naknade bankama za usluge platnog prometa, održavanje kastodi računa, troškove određenih naknada odnosno troškove bankama za unošnje i iznošenje efektivne, kao i troškove ostalih određenih naknada.

Troškovi naknada za usluge platnog prometa i održavanje kastodi računa planirani su u iznosu od 80.000 EUR i odnose se na troškove za usluge platnog prometa u inostranstvu i plaćanje kastodijanu za održavanje računa hartija od vrijednosti.

Troškovi određenih naknada koji obuhvataju naknade ino bankama za unošnje/iznošenje efektivne i troškove ostalih određenih naknada planirani su u iznosu od 540.200 EUR. Troškovi naknada bankama za unošnje efektivne planirani

su u iznosu od 130.000 EUR. Na planu snabdijevanja klijenata Centralne banke potrebnim količinama i apoenskom strukturom gotovog novca, blagovremeno se obezbjeđuju od korespondentskih banaka u inostranstvu potrebne količine gotovog novca u novčanicama i kovanom novcu. Troškovi naknade bankama za iznošenje efektivne planirani su u iznosu od 160.000 EUR polazeći od ostvarenih troškova po osnovu iznošenja gotovog novca - novčanica u tekućoj godini i ograničavajućeg limita sredstava koji se može držati u trezoru. Troškovi ostalih određenih naknada su planirani u iznosu od 250.000 EUR i odnose se na osiguranje gotovog novca u trezorskim prostorijama, transport novca, kao i špeditorske i manipulativne troškove za iznošenje i unošenje novca, aerodromske usluge koje se odnose na manipulaciju val - pošiljki sa inostranstvom pri iznošenju i unošenju gotovog novca - novčanica u/iz korespondentske banke u inostranstvu.

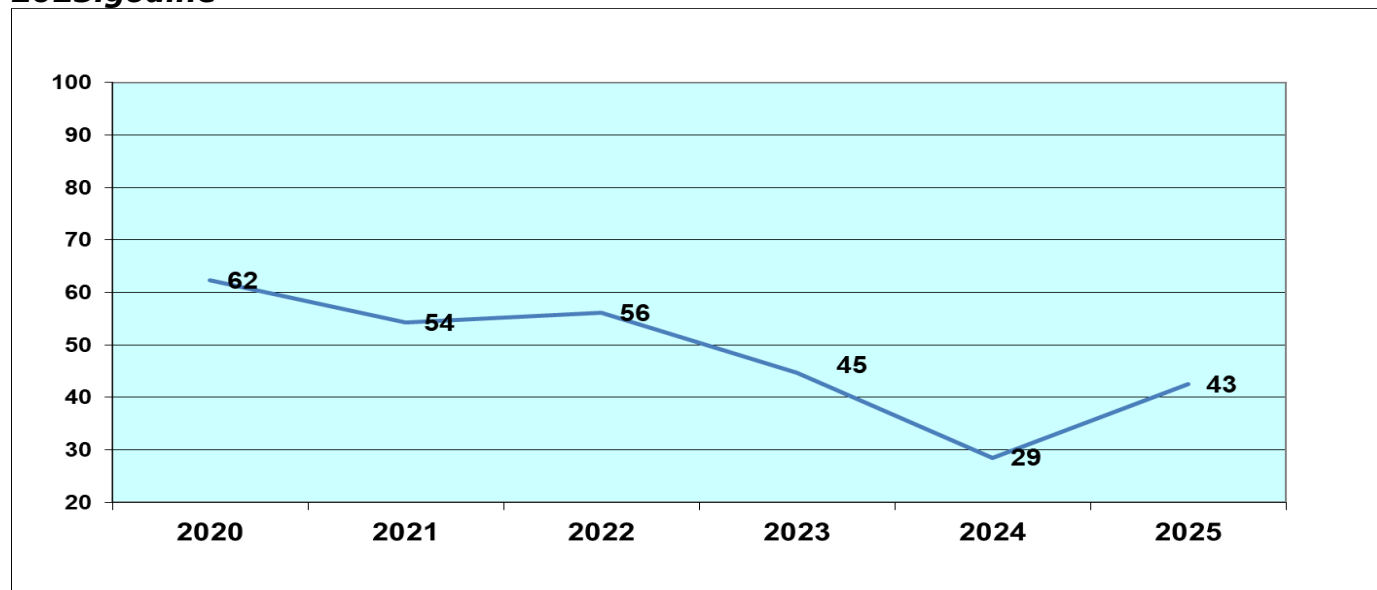
Troškovi zaposlenih planirani su u iznosu od 12.555.200 EUR, što je za 7% veće od plana za 2024.godinu.

Prilikom planiranja ukupnih troškova zaposlenih uzete su u obzir sljedeće činjenice: potreba obezbjeđivanja blagovremenog i efikasnog obavljanja svih funkcija i novih zadataka koje se kontinuiranim izmjenama regulative postavljaju pred Centralnu banku, dalje osnaživanje supervizorske funkcije, funkcije za nadzor u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma i zaštite prava klijenata kreditnih institucija i korisnika finansijskih usluga, funkcije platnog prometa u cilju kvalitetne implementacije SEPA i Instant plaćanja uz promociju naprednih tehnologija i izgradnju inkluzivne platne infrastrukture, uvođenje inovativnih i digitalnih rješenja u funkcije i procese koji se obavljaju u Centralnoj banci, a sve sa ciljem poboljšanja sposobnosti i sticanja vještina neophodnih u budućem procesu integracije Centralne banke u Evropski sistem centralnih banaka. Posvećenost razvoju kadrova uključuje i definisanje organizacionih vrijednosti, prepoznavanje internih talenata i ulaganje u njihovo stručno usavršavanje. Takođe, na visinu i strukturu zarada zaposlenih u prethodnom periodu dominantno je uticala izmjena zakonskih propisa koji tretiraju pitanja obračuna poreza i doprinosa na lična primanja (paketi zakona „Evropa sad 1“ i „Evropa sad 2“).

Planirano učešće troškova zaposlenih u ukupnim rashodima za 2025.godinu iznosi 43% i niže je u odnosu na period 2020-2023.godine (osim srazmjerno nižeg učešća do kraja tekuće 2024.godine, zbog značajno većeg udjela rashoda kamata u ukupnim rashodima). Učešće troškova zaposlenih u ukupnim troškovima centralnih banaka varira u zavisnosti od njihove veličine, funkcionalne odgovornosti i specifičnih operativnih zadataka.

Trend učešća troškova zaposlenih u ukupnim rashodima za period od 2020-2025.godine prikazan je na sljedećem grafiku:

Grafik 8: Učešće troškova zaposlenih u ukupnim rashodima za period 2020-2025.godine

Troškove zaposlenih čine: bruto zarade zaposlenih, druga primanja, naknada povećanih troškova zaposlenih i ostali troškovi zaposlenih.

Bruto zarade zaposlenih čine 37% ukupnih troškova i planirane su u iznosu od 10.914.700 EUR, što je za 3% više od plana za 2024.godinu, uzimajući u obzir sve elemente koji utiču na formiranje visine ovog troška kao što su: obračunska vrijednost koeficijenta zarada, visina startnog osnova, troškovi poreza i doprinosa, procenti minulog rada zaposlenih, rast troškova života i dr. Rast troškova bruto zarada ne inkorporira značajan rast zarada zaposlenih tokom naredne godine osim u dijelu planiranja neophodnog obezbjeđivanja sredstava za pokriće zakonski obaveznog korigovanja minulog rada i promjene strukture troška zarada usljed povećanja/smanjenja pojedinačnih zarada zbog promjene starosne i kvalifikacione strukture zaposlenih (usljed prirodnog odliva i prijema novozaposlenih).

Druga primanja su planirana u iznosu od 1.070.000 EUR i veća su u odnosu na plan za 2024.godinu za 60%. Ova grupa troškova čini 4% ukupnih rashoda. U ovu grupu troškova spadaju troškovi jubilarnih nagrada, otpremnina, solidarne pomoći i ostala primanja definisana Kolektivnim ugovorom Centralne banke, kao i ostalih naknada zaposlenima. Povećanje ovih troškova rezultat je planiranih aktivnosti u cilju poboljšanja organizacione agilnosti koja podrazumijeva inkluzivna radna mjesta, isplatu otpremnina, razvoj i implementaciju ocjene kompetencija, planova za individualni razvoj, angažovanje zaposlenih kreiranjem stimulativnog okruženja za povratne informacije i razvoj mišljenja.

Naknade povećanih troškova zaposlenih planirane su u iznosu od 570.500 EUR i za 20% su veće u odnosu na plan za 2024.godinu. Ove naknade čine 2% ukupno

planiranih rashoda. Najznačajnije stavke u strukturi ovih troškova predstavljaju troškovi službenih putovanja i troškovi stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih. Centralna banka je posvećena promovisanju izvrsnosti kroz upravljanje talentima i posvećenost zaposlenima, te je jedna od najvažnijih stavki ulaganje u usavršavanje zaposlenih saglasno stvarnim potrebama i jačanje njihovih performansi u skladu sa radnim obavezama i zahtjevima radnog mjesta.

Imajući u vidu obavezu zaposlenih u Centralnoj banci da učestvuju na brojnim sastancima, koledžima i konferencijama (sastanci u organizaciji ECB-a, BIS komitet, We Finance Code, Ekonomski i finansijski dijalog EU, Moneyval, BSCEE-Bankarski supervizori iz centralne i istočne Evrope, godišnja konferencija ICOMON-međunarodni muzejski komitet, i dr.), te obezbjeđivanje licenci, kurseva, sertifikata i drugih oblika finansijske edukacije u cilju primjene izuzetno kompleksne regulative usklađene sa direktivama Evropske unije, uz intenziviranje saradnje sa FinSAC-om, neophodno je planirati uvećana sredstva po ovom osnovu za narednu godinu.

Kako bi kvalitetno mogli realizovati izmjenu pojedinih akata i otpočeti pripremu na implementaciji standardizovanog okvira izvještavanja izdatog od strane Evropskog Bankarskog Autoriteta (EBA), sistema izvještavanja kroz matrice, kontrolu operativnog rizika, unaprijediti specijalistička informatička znanja, usavršiti vještine upravljanja međunarodnim rezervama i trezorskim poslovanjem, odgovoriti očekivanim izazovima u pridruživanju jedinstvenom platnom sistemu Evropske unije (SEPA), harmonizovati računovodstveni okvir i sistem finansijskog izvještavanja sa Evropskim sistemom centralnih banaka i prisustvovati brojnim bilateralnim sastancima s ciljem potpunog usaglašavanja sa evropskim standardima, neophodno je obezbijediti adekvatan fond sredstava za ove namjene. Osim toga, prisustvo godišnjim sastancima MMF-a i Svjetske banke, Holandske konstituce i izvršavanje obaveza u pregovaračkim poglavljima sa EU je prioritetno i strateški važno, te je neophodno projektovati odgovarajuća sredstva i za ove obaveze.

Administrativni troškovi planirani su u iznosu od 1.555.600 EUR i veći su za 26% u odnosu na plan za 2024.godinu. Učešće administrativnih troškova u ukupnim rashodima je planirano u procentu od 5%. Ovi troškovi obuhvataju: troškove kancelarijskog materijala, troškove energije, komunalne usluge, nematerijalne usluge i naknade drugim fizičkim licima. Povećanje administrativnih troškova dominantno je rezultat povećanja troškova za nematerijalne usluge u dijelu dodatnih troškova na promociji aktivnosti vezanih za finansijsku edukaciju, troškova učlanjenja Centralne banke u međunarodna udruženja monetarnih i finansijskih institucija, kao i troškova revizije, vještačenja i procjene.

Troškovi kancelarijskog materijala su planirani u iznosu od 195.200 EUR i odnose se na nabavku potrošnog materijala i rezervnih djelova.

Troškovi energije (električne energije, lož ulja i goriva za automobile, punjenja za agregat) planirani su u iznosu od 248.000 EUR, dok su troškovi komunalnih usluga planirani u iznosu od 93.900 EUR a odnose se na pokriće troška zakupa parking prostora.

Nematerijalne usluge planirane su u iznosu od 455.000 EUR. Strukturu ovih troškova čine troškovi revizije, vještačenja i procjene, troškovi konsultantskih i advokatskih usluga, štampanja knjiga i izvještaja, troškovi oglasa, troškovi reklame i propagande, članarine i ostali troškovi nematerijalnih usluga. Povećanje ovih troškova prvenstveno je uslovljeno većim planiranim troškovima ostalih nematerijalnih usluga, troškovima štampanja knjiga i izvještaja, članarinama u finansijskim institucijama (koje se bave centralnim bankarstvom i ekonomskom politikom i djeluju kao platforma za razmjenu informacija i istraživanja o ključnim pitanjima koje utiču na centralne banke i globalni finansijski sistem), kao i troškovima usluge eksterne revizije finansijskih izvještaja Centralne banke i procjene nekretnina, postrojenja i opreme, saglasno međunarodnim standardima. Takođe, planirana je i izrada štampanog promo-edukativnog materijala, izrada priručnika za nastavni kadar u cilju podizanja nivoa finansijske pismenosti u društvu, reklame, kampanje i oglasi, PR tekstovi vezani za promociju projekata koje sprovodi Centralna banka s ciljem unapređenja finansijskih znanja šire javnosti. Pored toga, ovi troškovi obuhvataju i pretplatu na digitalne servise, troškove kampanja i sponzorisane objave na društvenim mrežama i ostalo, a sve sa ciljem podizanja stepena transparentnosti i podrške sprovođenju aktivnosti definisanih Programom razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori 2023-2027, čiji je jedan od glavnih nosilaca Centralna banka.

Naknade drugim fizičkim licima su predviđene u iznosu od 563.500 EUR. Ove naknade obuhvataju stipendije i kredite učenicima i studentima za najbolji diplomski, magistarski i doktorski rad, kao i akademski rad iz oblasti uticaja klimatskih promjena na finansijski sistem, autorske honorare, naknade članovima Savjeta Centralne banke koji nijesu u radnom odnosu u Centralnoj banci, naknade po ugovorima o djelu, naknade Odboru za reviziju i članovima Savjetodavnog odbora i ostale naknade drugim fizičkim licima. U cilju promocije izvrsnosti i pružanja podrške najtalentovanim kadrovima, od tekuće 2024.godine, u strukturi ovih troškova se evidentiraju i naknade mladim i posvećenim studentima koje Centralna banka obezbjeđuje kroz program „Priznanje za znanje“, a kojim se dodjeljuju stipendije najboljim studentima završnih godina osnovnih i master studija na univerzitetima u Crnoj Gori.

Operativni troškovi poslovanja planirani su u iznosu od 4.835.000 EUR (u koje je uključena i amortizacija od 1.361.000 EUR) i čine 16% ukupno planiranih rashoda. Ovi rashodi su za 75% veći od plana za prethodnu godinu, što je dominantno rezultat većih izdvajanja po osnovu troškova održavanja materijalne i nematerijalne imovine, upgrade-a postojećih platnih sistema u cilju pravovremene implementacije

SEPA i Instant plaćanja, modernizacije servisa Centralne banke, ugovora o poslovnoj saradnji u cilju obezbjeđenja neophodne digitalizacije poslovnih procesa, uvođenja inovativnih rješenja i podrške projektima jačanja finansijske edukacije, kao i rasta troškova amortizacije usljed planiranih investicionih ulaganja.

Saglasno Strateškom planu 2025-2028, investiranjem u najsavremenije tehnologije, uključujući vještačku inteligenciju, mašinsko učenje i analitiku podataka, redizajniraće se digitalna infrastruktura Centralne banke, implementirati dinamičan okvir za upravljanje podacima i time poboljšati donošenje odluka i prediktivnih analiza. Takođe, modernizovanjem i boljom tehničkom opremljenošću objekata Centralne banke, optimizovaće se upravljanje imovinom.

Troškovi održavanja osnovnih sredstava i opreme planirani su u iznosu od 1.400.000 EUR. Ovi troškovi se odnose na troškove održavanja imovine i troškove osiguranja imovine.

Troškovi održavanja imovine planirani su u iznosu od 1.350.000 EUR i odnose se na:

- održavanje hardvera i nematerijalne imovine (licenci) koje se odnose na garancije i standardnu podršku za komponente računarske LAN I WAN mreže, održavanje serverskih infrastrukturnih komponenti u cilju unapređenja sigurnosti i interoperabilnosti platnog sistema, održavanje print sistema, održavanje MDC-micro data centra sefova, sistema za kontrolu i zaštitu web sajta, centralnih UPS uređaja, licenciranje Microsoft softverskih proizvoda, licenciranje Microsoft SQL softvera, podršku za Oracle softverske proizvode, podršku i održavanje aplikativnog sistema RTS/X, produženje važenja licenci bezbjednosnog rješenja za radne stanice i servere, produženje godišnje podrške za IT Service Management softvere, produženje podrške za zaštitu od sajber prijetnji baziranog na vještačkoj tehnologiji (AI), produženje podrške za Eviews, Stata, CiscoWebex, produženje podrške za VMWare softver, kao i na
- zaključivanje novih i produženje postojećih ugovora o održavanju poslovnih zgrada, PTT opreme, servisiranje i održavanje sistema video nadzora, kontrole pristupa, evidencije radnog vremena, protivprovalnog alarmnog sistema, protivpožarnih sistema, kontrole sprovođenje mjera zaštite od požara shodno zakonskoj obavezi održavanje aparata i hidrantske mreže, održavanje voznog parka, održavanje osnovnih sredstava u Trezoru-standardizovanih mašina za preradu novčanica, kontrolu i rolovanje kovanica i sl., kao i ad hoc održavanja.

Troškovi osiguranja imovine planirani su u iznosu od 50.000 EUR.

Troškovi literature planirani su u iznosu od 29.000 EUR. Ovi troškovi se odnose na troškove za nabavku literature, službenih listova, časopisa za stručno unapređivanje znanja zaposlenih, kao i obogaćivanje bibliotečkog fonda Centralne banke.

Troškovi telekomunikacionih usluga su planirani u iznosu od 425.000 EUR a čine ih troškovi fiksnih i mobilnih telefona i troškovi korišćenja komunikacionog sistema za potrebe razmjene podataka Regulatornog kreditnog registra sa poslovnim bankama. Ostali troškovi iz ove grupe usluga su troškovi Internet, Swift, Bloomberg, Bankers Almanah, Fitch-Solution i Ice index koji služe za praćenje kretanja indeksa finansijskih instrumenata na međunarodnim tržištima novca i kapitala. Izvršenje ovih troškova vezano je za ranije zaključene ugovore koje je, zbog obezbjeđivanja dostupnosti neophodnim informacijama i podacima, potrebno u kontinuitetu obnavljati.

Troškovi poreza, taksu i drugih dažbina su planirani u iznosu od 220.000 EUR i odnose se na troškove poreza na imovinu u iznosu od 50.000 EUR, ostale poreze i druge dažbine u iznosu od 150.000 EUR, kao i troškove po sudskim rješenjima i pravosudnim presudama u iznosu od 20.000 EUR.

Troškovi naknada po ugovorima o poslovnoj saradnji planirani su u iznosu od 1.400.000 EUR. Planirane aktivnosti, koje čine osnov ovih troškova podrazumijevaju obezbjeđivanje finansijskih resursa u narednoj godini za sprovođenje sljedećih razvojnih aktivnosti:

- doprinos Centralne banke unapređenju finansijske pismenosti kroz sistem formalnog obrazovanja od najranijeg uzrasta, putem upotrebe robotike i tehnologije za najmlađe, podršku organizaciji Ekonomske olimpijade, izradu online platforme za objavljivanje edukativnih materijala, finansiranje projekta „Nedjelja štednje“, uvođenje novih tehnologija;
- uspostavljanje poslovno-tehničke saradnje i partnerstva sa istraživačkim institucijama kao što su Naučno-tehnološki park, Fond za inovacije i drugi partneri u cilju pružanja podrške i jačanju potencijala ekonomskog rasta Crne Gore kroz kreiranje i razvoj inovativnih rješenja, digitalizaciju procesa i uvođenje novih proizvoda i usluga zasnovanih na visoko-tehnološki baziranim idejama, te time ukupnom osnaživanju finansijskog sistema Crne Gore, i
- podrška razvoju ekosistema kroz aktivnosti i inicijative u očuvanju, obnovi i održavanju zdravlja ekosistema i implementaciji ESG (okolina, društvo, upravljanje) standarda, klimatskih-zelenih politika promovisanjem primjene principa cirkularne ekonomije i nultog otpada i uvođenjem mjera za efikasno upravljanje resursima i otpadom.

Sve gore navedene aktivnosti će doprinijeti da Centralna banka, kroz primjenu najsavremenih tehnologija, modernizaciju operacija, unapređenje upravljanja rizicima i povećanjem efikasnosti, uskladi svoje poslovanje sa evropskim praksama. Dodatno, ulaganjem u promovisanje finansijskog obrazovanja i FinTech znanja unaprijediće se digitalna pismenost i osnažiti korisnici finansijskih usluga.

Takođe, troškovi naknada po ugovorima o poslovnoj saradnji se odnose i na izdavanje jubilarnog numizmatičkog kovanog novca, usluge štampanja mjeničnih blanketa, pratnju transporta gotovog novca i ostalih trezorskih vrijednosti, izradu projektne dokumentacije i stručnog nadzora, angažovanje zaštitarske službe za objekte Centralne banke, angažovanje privrednih lica ili preduzetnika radi izrade novih rješenja u vezi Zakona o zaštiti lica i imovine, konsultantske usluge za implementaciju novih tehnologija i bezbjednosnih sistema, identifikacija sigurnosnih ranjivosti i analiziranje mogućnosti njihovog iskorištavanja od strane anonimnih i zlonamjernih korisnika (Pentest-spoljašnji i unutrašnji), izrada novih suvenira za Muzej novca, sklapanja ugovora za realizaciju radionica i događaja u cilju jačanja kadrovskih kapaciteta, izrada veb sajtova i poddomena, izrada aplikativnih rješenja za pretrage relevantnih podataka iz global open data, i druge aktivnosti.

Amortizacija (IT infrastrukture, opreme i nepokretnosti u vlasništvu banke) je planirana u iznosu od 1.361.000 EUR, što predstavlja 5% ukupno planiranih rashoda i veća je u odnosu na plan za prethodnu godinu, usljed očekivane realizacije planiranih investicionih ulaganja do kraja tekuće i tokom naredne godine. Investiciona ulaganja iz druge polovine 2024.godine i tokom 2025.godine imaju za cilj modernizaciju IT infrastrukture, ditalizaciju radnih procesa, jačanje sajber bezbjednosti, ulaganje u savremene sisteme plaćanja, doprinos kreiranju ekosistema i zaštiti životne sredine, kao i stvaranje optimalnijeg i inkluzivnijeg radnog prostora a sve sa ciljem kreiranja moderne Centralne banke, koja će biti konkurentan partner bankama iz Evropskog sistema centralnih banaka.

Drugi troškovi poslovanja planirani su u iznosu od 775.000 EUR, što je za 45% veće od plana za 2024.godinu iz razloga izdvajanja na ime dopunskog zdravstvenog osiguranja za zaposlene Centralne banke i podršku organizaciji događaja od značaja za ukupni finansijski sistem i proces evropskih integracija. Ovi troškovi čine 3% ukupno planiranih rashoda u 2025. godini i odnose se na troškove humanitarnih aktivnosti, reprezentacije i troškove konferencija, seminara i događaja u organizaciji Centralne banke.

Centralna banka u skladu sa usvojenim smjernicama, posluje na principima društveno odgovorne institucije. Ovaj cilj Banka realizuje kroz odnos prema zaposlenima, saradnju sa Sindikatom Centralne banke, odobravanje sredstava za humanitarne aktivnosti, podršku sportsko-rekreativnim aktivnostima raznih asocijacija i udruženja, kao i kroz brojne druge društveno korisne aktivnosti. Plan za troškove konferencija, seminara i događaja u organizaciji Centralne banke obuhvata i troškove studijskih posjeta vezanih za bilateralnu saradnju sa drugim bankama i centralnim bankama zemalja regiona, organizaciju konferencije na visokom nivou u saradnji sa ECB-om, organizovanje tradicionalnih sastanaka i susreta guvernera regiona, bankarskih seminara i sastanka u okviru Holandsko-belgijske konstitucije čiji je član Centralna banka. Takođe, intenziviranje aktivnosti u okviru procesa evropskih integracija često podrazumjeva organizovanje skupova, sastanka i

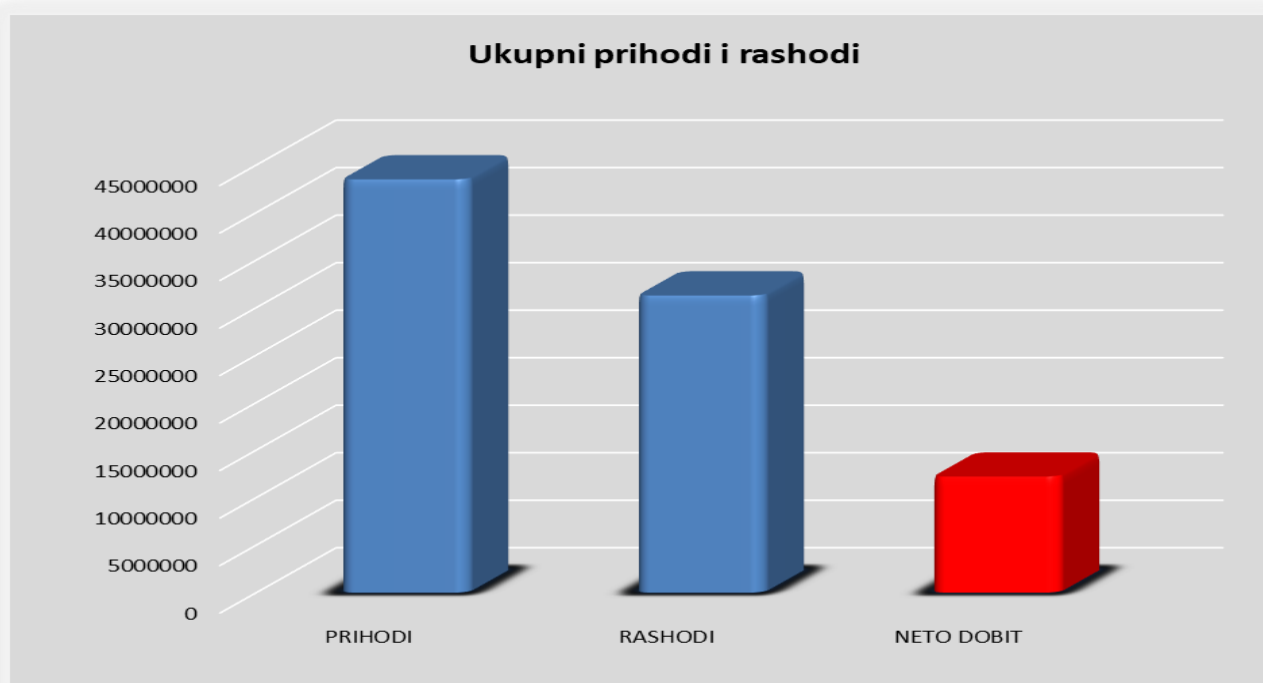
događaja, koji se ne mogu unaprijed planirati već se realizuju na ad hoc osnovi. Za 2025. godinu je planirana organizacija većeg broja internacionalnih događaja čiji je domaćin Centralna banka, kao i značajan broj novih aktivnosti na planu jačanja transparentnosti Centralne banke, prepoznatih kroz program MMF-a »Transparency Code«.

Sredstva za nepredviđene namjene planirana su u ukupnom iznosu od 290.000 EUR. Ova sredstva su projektovana u iznosu do 1% ukupno planiranih rashoda, a namijenjena su finansiranju neophodnih, neplaniranih ili neadekvatno planiranih troškova poslovanja koji se ne mogu unaprijed predvidjeti i čije pokriće ne može biti izvršeno u okviru već planiranih kategorija troškova poslovanja (troškovi naknada, troškovi zaposlenih, administrativni troškovi, operativni troškovi i drugi troškovi poslovanja).

IX PLANIRANI REZULTAT POSLOVANJA ZA 2025. GODINU

Kao razlika između prihoda i rashoda za 2025. godinu, planirano je ostvarivanje **neto dobiti u iznosu od 10.581.000 EUR.**

Grafik 9: Ukupni prihodi i rashodi

Visina planirane neto dobiti uslovljena je ostvarivanjem planiranih prihoda odnosno izvršavanjem planiranih rashoda tokom 2025. godine. U cilju optimizacije poslovanja, a imajući u vidu kretanja na međunarodnim finansijskim tržištima novca

i kapitala, dio planiranih rashoda na koje može uticati menadžment Centralne banke (osim troškova kamata, kursnih razlika, gubitaka po osnovu umanjenja vrijednosti finansijskih sredstava) biće održavan u planiranim veličinama i realizovan do nivoa koji omogućava normalno i efikasno poslovanje tokom 2025. godine. Prilikom upravljanja međunarodnim rezervama sve preduzete aktivnosti će se zasnivati na odredbama definisanim Smjernicama za upravljanje međunarodnim rezervama, uz obezbjeđivanje niske izloženosti kreditnom riziku, riziku likvidnosti, riziku kamatne stope, valutnom i operativnom riziku uz očuvanje likvidnosti i ostvarivanje mogućeg nivoa profitabilnosti. *Dakle, na ne/ostvarivanje planirane neto dobiti za 2025. godinu u najvećoj mjeri mogu uticati kretanja na međunarodnom finansijskom tržištu i njihovo efektuiranje na prihode odnosno rashode od finansijske aktive (kamatna stopa na depozita, efektivni prinosi na HOV i rashodi kamata), brzina implementacije SEPA projekta od strane bankarskog sistema i uticaj na domaći platni promet, evidentiranje troškova rezervisanja za očekivane kreditne gubitke po MSFI 9 kao i eventualno evidentiranje prihoda/rashoda po osnovu rezervisanja (otpis nenaplativih plasmana i potraživanja i rezervisanja za sudske sporove čija se visina ne može unaprijed procijeniti i planirati).*

X REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA ZA 2025. GODINU

Realizacija Finansijskog plana Centralne banke za 2025.godinu, odnosno raspored sredstava po ovom finansijskom planu vršiće se u skladu sa opštim aktima Centralne banke, Strateškim planom 2025-2028, donijetim odlukama, programima i planovima rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima Centralne banke, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje Centralna banka donosi u skladu sa Zakonom, a radi ostvarivanja ciljeva i izvršavanja funkcija koje su joj povjerene.

XI DOSTAVLJANJE FINANSIJSKOG PLANA ZA 2025. GODINU

U skladu sa odredbama člana 71 stav 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore («Sl. list Crne Gore», br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23), Finansijski plan Centralne banke za 2025. godinu dostavlja se Skupštini Crne Gore i Vladi Crne Gore, radi upoznavanja.

Broj: 0101-10081-2/2024
Podgorica, 27.12.2024. godine